

Vlaanderen
verbeelding werkt

SLEEDOORN (*Prunus spinosa*)

OOK: zwarte doorn, zwartdoorn

- Sleedoornstruweel heeft een bijzondere natuurwaarde. Zo bieden de doornige takken een geschikte broedplaats voor zangvogels.

BASISEIGENSCHAPPEN

STANDPLAATS

- Sleedoorn gedijt het best op beschutte maar lichtrijke standplaatsen, zoals zonnige hellingen en bermen.
- Daarom is deze soort altijd vooraan op de eerste rij te vinden langs bosranden en in hagen.
- Sleedoorn groeit tevens graag in lichte loofbossen (bv. in eiken-haagbeukenbos of beekdalbos) en langs bosranden.
- Omwille van de dichte begroeiing met scherpe, lange doornen plantte men deze veel aan in hagen en houtkanten met een veekerende functie en rond boerderijen als haagplantsoen. Dat verklaart waarom ze, ook nu nog, talrijk zijn in lijnvormige landschapselementen.

BODEMSOORT

- Meestal groeit sleedoorn op een droge of matig vochtige, lemige of kleiige bodem, soms op leem- of kleihoudend zand.
- Sleedoorn is een soort van zwak zure tot basische bodems.

ECOSYSTEEMDIENSTEN

REGULEREND

Bestuiving

- Bestuiving gebeurt door insecten, vooral de honingbij.

Vlaanderen
verbeelding werkt

Regulering van erosie

- Echte pionierssoort, die via uitlopers aanpalende, extensief gebruikte grazige terreinen kan koloniseren, wat tot struweelvorming kan leiden.
- Omdat ze goed kan uitstoelen is het een geschikte soort om gronden vast te leggen en erosie tegen te gaan.
- Om die reden zie je sleedoorn vaak in bermen en op dijken en hellingen.

ONDERSTEUNEND

Bodemvorming

Kringloop van voedingsstoffen

- Sleepruimen blijven 's winters lang aan de takken hangen en dienen als voedsel voor vogels en andere dieren.

CULTUREEL

Esthetische waarden

- Sleedoorn kent een opvallende bloei vóór het ontluiken van de bladeren, al in maart-april.
- De vele witte bloemen zijn alleenstaand.
- De vruchten zijn rond, 1,5cm dik, aanvankelijk blauw, en worden later zwartblauw

Spirituele en culturele waarden

- Sleedoorn is een uiterst variabele soort. Vermoedelijk is een groot deel van die variatie te wijten aan de mens, die de soort voortdurend poogde te veredelen en kruiste met andere Prunus- soorten.
- De naam van de heester bevat een oud woord voor pruim, slee, dat onder meer verwant is met het woord voor pruim in de Slavische talen, een woord dat terug te vinden is in de naam slivovitsj en szilva pálinka. Tegelijk is slee een Oud-Nederlands woord dat zoveel betekent als de tanden stroef makend.
- De sleedoorn en meidoorn zijn, volgens de Kelten, zusterbomen en als zodanig verbonden met respectievelijk de donkere en de lichte helft van het jaar. De meidoorn is verbonden met het Keltische feest van Beltane in de eerste week van mei, de sleedoorn met het feest van Samhain (Halloween, Allerheiligen) van 31 oktober tot 2 november. Met Allerheiligen vervagen de

Vlaanderen
verbeelding werkt

grenzen tussen het fysieke en spirituele. In de tijd van de sleedoorn bedrijven de Keltische kruidenvrouw Morrigan en de god Dagda samen de liefde om zo het nieuwe jaar te concipiëren.

- De sleedoorn is de boom van de zwarte magie zoals de meidoorn de boom van de witte magie is.
- De sleedoorn heeft te maken met oorlog, verwonding en dood. Het is ook de boom van Morrigan (Morgana), de heks en godin van dood en winter. In veel sprookjes en in voorspellingen is de sleedoorn de boom van het slechte voorteken.
- Het Engelse woord *strife* - een aaneenschakeling van moeilijkheden- heeft dezelfde achtergrond als de Keltische naam voor de sleedoorn *Straif*. Een lange, zware winter heet in het Engels een *Blackthorn Winter*.
- Men vlocht kransen van sleedoorn op oudejaarsavond en verbrandde ze dan in het nieuwjaarsvuur.
- Voor het nieuwe jaar vlocht men ook maretakken samen met sleedoorn als gelukskrans voor het nieuwe jaar.
- Sleedoornsymboliek is dus zeker niet alleen negatief. De struik helpt de negatieve energie en het destructief denken te veranderen.

PRODUCEREND

Voedsel

- Op bloeiende sleedoorn komen heel wat insectensoorten af, zoals honingbij, zweefvliegen en dagvlinders.
- Sleedoornpruimen zijn voedsel voor onder meer lijsters. De rupsen van de pruimenmot eten enkel de vruchten.
- Op sleedoorn komen heel wat dagvlinders voor, zoals de sleedoornpage, gehakkelde aurelia, kleine vos en dagpauwoog.
- De sleedoornpage heeft de sleedoorn als waardplant. De vlinder legt de eitjes in de oksels van takken, waar de eitjes overwinteren. In het voorjaar komen de eitjes uit en vreten de rupsjes van het blad. Ook voor de sikkelsprinkhaan, koningspage en pruimenpage is de sleedoorn waardplant.

Vlaanderen
verbeelding werkt

- Soms ondervindt de plant hier wel nadeel van. In mei spint de meidoornstippelmot zich in en zet eitjes af. In deze nesten ontwikkelen zich vele jonge rupsen, die de planten praktisch kaal kunnen vreten.

Geneeskrachtige middelen

- Verdund sap is geschikt om mee te gorgelen bij mond- en keelontstekingen.
- Sleedoornbloemen hebben een mild laxerende werking waardoor het een prima geneesmiddel is voor kinderen met constipatieklachten. Sleedoornbloemen zijn diuretisch en zet men daarom in om het bloed te zuiveren.
- In de fytotherapie gebruikt men sleedoorn alleen bij constipatie bij kinderen.
- In de volksgeneeskunde zijn de bloemen van sleedoorn om hun bloedzuiverende en vochtafdrijvende kwaliteiten een natuurmedicijn bij vermoeidheid, huidaandoeningen zoals acné en steenpuisten en verkoudheid.
- Sleedoorn is één van de planten die zowel bij constipatie als diarree kan dienen. De bloemen werken bij constipatie en de vruchten bij diarree. De tannines in de vruchten zorgen voor een adstringerende of samentrekkende werking bij diarree, lichte gastritis en adjuvans bij blaasontsteking.
- Sleedoornsiroop is zowel een wormdrijvend middel als een laxerend middel.
- Het sap van sleedoornvruchten is geschikt als een gorgelmiddel als het tandvlees of mondslimvlies door een lichte ontsteking geïrriteerd is. Verder kunnen de tannines voor een bloedstelpende werking zorgen bij neusbloedingen.
- Daarnaast gelooft men dat de vrucht een manier is om aan te sterken.

Grondstoffen

- Vruchten zijn pas eetbaar na de eerste nachtvorst, maar erg rijk aan vitamines en andere gezonde stoffen.
- Marmelade, sap en likeur van sleedoorn zijn de bekendste culinaire toepassingen.
- Het harde en taaie hout is geschikt voor draaiwerk.
- Het is de boom bij uitstek voor het maken van magische maar tezelfdertijd praktische voorwerpen, zoals wandelstokken, knuppels, kransen, fetisjdoornen en amuletten met runen. Gereedschap van sleedoornhout moet men met groot respect behandelen.

Vlaanderen
verbeelding werkt

- Vooral in Ierland gebruikte men sleedoornhout vanouds om er knuppels en wandelstokken mee te maken, de zogenaamde Ierse shillelagh. Alle Ierse jongens leerden om zichzelf met deze knuppel te verdedigen.

Vlaanderen
verbeelding werkt

Bronnen

- Diez, Otmar. Eetbare bomen en struiken. Uitg. Noordboek, 2020.
- Lohmann, Michael. Bomen & struiken. Deltas België-Nederland, 2006.
- Maes, Bert (red.). Inheemse bomen en struiken in Nederland en Vlaanderen. Bert Maes, Utrecht, 2013.
- Spohn, Margot & Roland. Welke boom is dat? Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen, 2019.
- Tracqui, Valérie. In het bos – Natuurgids voor kinderen. Deltas België-Nederland, 2002.
- van den Bremer, Arie. Basisgids bomen en struiken. KNNV Uitgeverij, Zeist, 2020.
- <https://nl.wikipedia.org/wiki/Sleedoorn>
- <https://natuurmomenten.info/alle-weken/week-13/>
- <https://www.floravannederland.nl/planten/sleedoorn>
- <https://www.ecopedia.be/planten/sleedoorn>
- <https://www.plantvanhier.be/plantengids/plant/sleedoorn/31>
- [https://appeltern.nl/nl/tuinadvies/plantenencyclopedie/prunus spinosa sleedoorn](https://appeltern.nl/nl/tuinadvies/plantenencyclopedie/prunus_spinosa_sleedoorn)
- <https://kunst-en-cultuur.infonu.nl/mythologie/107505-sleedoorn-in-de-mythologie.html>
- <https://mens-en-gezondheid.infonu.nl/natuurgeneeswijze/123371-de-geneeskracht-van-sleedoorn.html>